

УТВЪРДИЛ: .....П.....
ДЕТЕЛИНА НИКОЛОВА
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ ДОБРИЧ

СЪГЛАСУВАЛ: .....П.....
ЖОРО ТОШКОВ
НАЧАЛНИК НА
РЕГИОНАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО - ДОБРИЧ

СЪГЛАСУВАЛ: ОБЛАСТЕН СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ДОБРИЧ
Протокол № ОКД-01-04-1 от 11.04.2017 г. от заседание на Областен съвет за развитие

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ДОБРИЧ (2017 – 2019 г.)

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК СЪС СЪКРАЩЕНИЯТА: РЕЗЮМЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ:

I. ВЪВЕДЕНИЕ.

I. 1. НОРМАТИВНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТКАТА.

I. 2. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ.

I.3. ОБЩИ ПОСТАНОВКИ ЗА ПРОЦЕСА НА ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ В КОНТЕКСТА НА ЗАКОНА ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ И НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

II. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТКАТА И ПРЕДИЗИВИКАТЕЛСТВА.

III. РЕЗЮМЕ НА АНАЛИЗА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТТА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ.

III.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА / ПРОФИЛ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТТА.

III.1.1. Общи сведения за образователните институции в областта;

III.1.2. Данни за деца от специализираните институции за предоставяне на социални услуги и на децата, на които се предоставят социални услуги в общността или социални услуги от резидентен тип;

III.1.3. Данни за обхват и посещаемост на децата и учениците за учебната 2015 / 2016г.

III. 2. ДЕЦА И УЧЕНИЦИ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

III.2.1. Данни за включването на децата и учениците във форми за развитие на интересите и потребностите;

III.2.2. Данни за деца и ученици в риск

III.2.3. Данни за деца и ученици със специални образователни потребности

III.2.4. Данни за деца и ученици с хронични заболявания

III.2.5. Данни за деца и ученици с изяви дарби

III.3. КАДРОВАТА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ СЪС СПЕЦИАЛИСТИ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ.

III.3.1. Данни за персонала в училищата и ДГ и други специалисти на територията на областта;

III.3.2. Информация за възможностите на училищата /ДГ за ресурсно обезпечаване на подкрепа на децата и учениците със СОП;

III.3.3. Кадрова осигуреност със специалисти в социални и други институции на територията на областта;

III.3.4. Реализирани форми за повишаване на педагогическите компетенции на педагогическите специалисти свързани с осигуряване и реализиране подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

III. 4. ПОДКРЕПЯЩАТА СРЕДА И УСЛОВИЯ ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ.

III.4.1. Обща обезпеченост на средата;

III.4.2. Достъпна физическа и архитектурна среда;

III.4.3. Специализирана подкрепяща среда в образователните институции на територията на общината;

III.4.4. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изявени дарби.

III. 5. ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И ПАРТНЬОРСКИ МРЕЖИ.

III.5.1. Изградени партньорства между образователните институции и други заинтересовани страни;

III.5.2. Изграждане на партньорства с други институции, функциониращи на териториите на общините в изпълнение на дейностите по подкрепа на личностното развитие.

III. 6. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТ ДОБРИЧ.

III.6.1. Общинска политика за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците, специфични условия, обективни и субективни трудности, рискове, възможни решения;

III.6.2. Сътрудничество между институциите в системата на предучилищното и училищното образование, държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги;

III.6.3. Добри практики в областта на приобщаващото образование.

IV. ВИЗИЯ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ.

IV. 1. Визия на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие (2017г. – 2019 г.);

IV. 2. Стратегически цели на Областната стратегия.

V. ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ.

V.1. Критерии за оценка на изпълнението на Стратегията;

V.2. Предмет на оценката;

V.3. Критерии за оценка изпълнението на Стратегията.

VI. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ.

СПИСЪК СЪС СЪКРАЩЕНИЯТА

ДГ	Детска градина
ДСП	Дирекция за социално подпомагане
ДПЛР	Допълнителна подкрепа за личностно развитие
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
НПО	Неправителствена организация
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищно и училищно образование
НУ	Начално училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ОПЛР	Обща подкрепа за личностно развитие
ОУ	Основно училище
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЕПЛРДУСОП	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
СУ	Средно училище
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦОУД	Целодневна организация на учебния ден
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностното развитие
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца

РЕЗЮМЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ

Стратегическата част на Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Добрич се разработва в контекста на актуалното състояние на образователните институции на територията на областта и проученият капацитет на общините за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Стратегическата част е в съответствие с националната политика в областта на приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование.

Целите и приоритетите на Областната стратегия са съобразени със законовата рамка на процеса на приобщаващо образование в българските образователни институции и изконното право на всяко дете да бъде приобщено и ценено, да се гарантира достъпа му до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности.

В Областната стратегия се уреждат обществените отношения, свързани с процесите на приобщаващото образование, както и дейностите на всички институции в системата на предучилищното и училищното образование за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Основните принципни постановки, залегнали в настоящата стратегия са:

1. Гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина и училище най-близо до неговото местоживеее и качествено образование.
2. Приемане и зачитане уникалността на всяко дете и ученик и подкрепа на неговото личностно израстване, на които образователните институции трябва да откликнат по най-подходящия начин, чрез гарантиране на максимално развитие на неговия потенциал.
3. Професионално развитие и повишаване на педагогическите компетентности на работещите в образователните институции с оглед на откликване на необходимостта от осигуряване на обща и допълнителна подкрепяща среда на децата и учениците.
4. Сътрудничество на институциите в системата на предучилищното и училищното образование на всички равнища – управление, диалог и екипност, споделяне на добри практики в процеса на приобщаващото образование, ефективно взаимодействие с родителските общности и НПО, осигуряване на обща и допълнителна подкрепяща среда.

Настоящата стратегия е за двугодишен период и се фокусира върху приоритети, даващи отговор как приобщаващото образование да се случи в детските градини и училищата осъзнато и пълноценно и да гарантира качествено образование за всяко дете и ученик.

I. ВЪВЕДЕНИЕ.

II. I. 1. НОРМАТИВНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТКАТА.

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Добрич е разработена в изпълнение на разпоредбата на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (ЗПУО) и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование (приета с ПСМ № 286 от 04.11.2016 г.).

I. 2. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ.

Процесът на разработване на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Добрич съдържа три основни етапа: Подготвителен, в който се планира и организира работата на общините в област

Добрич във връзка с изготвяне на Анализ на потребностите относно подкрепата за личностно развитие на децата и учениците; Същностен, в които се извършват дейности, свързани с проучване на анализите на общините, определяне на визия, цели, дейности в настоящата стратегия и Финален – свързан с разработването на стратегическия документ като окончателен. Освен тези три основни етапа са осъществени дейности, свързани с координиране, съгласуване, отчетност на техническия екип. Областната стратегия се основа на цялостен и системен подход на организация и сътрудничество, както и ориентирания към резултата подход. Стремежът е към концентрация на обхвата на ограничен брой приоритети в съответствие с философията на приобщаващото образование заложи в Закона за предучилищното и училищното образование и съпътстващите го нормативни документи и силна обвързаност на целите с реално измерими и проследими индикатори за резултат.

Проучен е пакет от действащи стратегически документи на европейско, национално, регионално и местно ниво, различни секторни стратегии и програми, статистически данни. Особено важен източник на информация за актуалното състояние на образователните институции на територията на областта и капацитета за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците са Анализите на потребностите относно подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, изготвени от общините на територията на област Добрич.

1. 3. ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ПРОЦЕСА НА ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ В КОНТЕКСТА НА ЗАКОНА ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ И НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците се осигурява от институциите в системата на предучилищното и училищното образование съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги съгласно чл. 174 ал. 1 от ЗПУО.

Подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици, в съответствие с индивидуалните им потребности и има за цел да осигури подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им съгласно чл. 176, ал. 1 от ЗПУО и чл. 4, ал. 2 от Наредбата за приобщаващото образование.

Наредбата за приобщаващото образование определя държавният образователен стандарт за приобщаващо образование, както и редът за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

Децата и учениците имат право да получат обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие съгласно чл. 171, ал. 1, т. 7 от ЗПУО.

Общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява там, където са детето и ученикът – чл. 177 ал. 2 от ЗПУО.

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развитие на потенциала на всяко дете и ученик и включва:

1. екипна работа между учителите и други педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини);
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
5. консултации по учебни предмети;
6. кариерно ориентиране на учениците;
7. занимания по интереси;

8. библиотечно-информационно обслужване;
9. грижа за здравето;
10. осигуряване на общезитие;
11. поощряване с морални и материални награди;
12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
14. логопедична работа;

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя въз основа на оценка на индивидуалните потребности на деца и ученици.

Допълнителна подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици със СОП, в риск, с хронични заболявания и с изявени дарби. Тя включва:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

Съгласно чл. 81 от Наредба за приобщаващо образование, допълнителната подкрепа е:

- краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етап на обучение);
- дългосрочна – повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение.

III. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТКАТА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА.

Законът за предучилищното и училищно образование поставя изискване за разработване на Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците въз основа на общински анализи от подкрепа. В процеса на разработване на Областната стратегия се включва и описва предизвикателствата, стратегическите цели и дейности, които са в синхрон с философията и концепцията на приобщаващото образование.

За успешно прилагане в практиката на организацията, принципите и процедурите, изисквани от Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващото образование се поставят следните предизвикателства:

II.1. Преобразуване на институции в системата на предучилищното и училищното образование. Новата законодателна рамка поставя нови изисквания към детските градини и училищата. Активно и действено взаимодействие между държавни, общински органи и структури, включително доставчици на социални услуги за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

II.2. Философията на приобщаващото образование поставя необходимостта пред педагогическите специалисти за придобиване на компетентности, свързани с новите нормативни промени, както и осмисляне на собствения си педагогически опит с родители, добрите си практики, възможностите за развитие на тези практики и обогатяването им с нови идеи. Приобщаващото образование изисква разширяване на

кръга от педагогически специалисти в екипна работа като основен подход в неговата реализация.

II.3. Организацията и съдържанието на предучилищното и училищно образование е свързана с промени във финансирането на дейностите за обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците.

II.4. За осъществяване на процеса на приобщаващото образование е необходимо фокусиране върху всички участници в процеса на образование – деца, родители, педагогически специалисти. Нетърпимост към дискриминаращите нагласи и поведение и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващо общество.

РЕЗЮМЕ НА АНАЛИЗА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТТА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

III. 1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА / ПРОФИЛ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТТА.

III.1.1. Общи сведения за образователните институции в областта към 31.12.2016 г.

На територията на област Добрич са разположени осем общини, в които обучението, възпитанието и социализацията на децата и учениците се организира в училища и детски градини, посочени в приложените таблици:

№	Община:	ДГ		Брой деца		
		общинска	частна	2-4 г.	5 г.	6г.
1	Балчик	13	0	276	150	145
2	Генерал Тошево	11	0	190	87	76
3	Добрич	17	1	1184	533	504
4	Добричка	30	0	362	171	128
5	Каварна	7	0	211	115	101
6	Крушари	1	0	62	39	37
7	Тервел	9	0	294	123	101
8	Шабла	1	0	56	31	35

№	Община	Начин на финансиране				Брой деца / ученици											
		Държавно у-ще	Общинско у-ще	Частно у-ще	п р	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII I	I X	X	X I	X II
1	Балчик	0	7	0	0	177	166	151	175	166	163	153	110	64	71	57	67
2	Генерал Тошево	1	6	0	0	120	113	112	109	98	107	101	101	83	73	69	54
3	Добрич	5	17	3	216	788	805	818	775	780	762	665	694	680	757	774	745
4	Добричка	0	13	0	0	179	173	162	146	170	146	153	124	0	0	0	0
5	Каварна	1	6	0	0	128	113	135	136	170	108	108	85	60	96	95	86
6	Крушари	0	4	0	0	40	29	43	47	54	47	41	31	19	14	10	13
7	Тервел	1	7	0	11	137	146	135	132	150	137	123	132	82	85	92	62
8	Шабла	0	2	0	0	38	26	32	39	23	24	27	32	19	19	13	23

Освен детските градини и училища, към момента на разработване на Областната стратегия съществуват по общини следните ЦПЛР, в които се организират дейности, подкрепящи обучението и възпитанието на децата и учениците, както и дейности за развитие на техните интереси и способности:

- 1 ЦПЛР – общински детски комплекс в община Балчик, в които са сформирани 55 групи за развитие на интересите в областта на науката и изкуството и са включени 851 деца и ученици;
- 1 ЦПЛР – ученическо общежитие и 1ЦПЛР – център за работа с деца са разкрити в община Генерал Тошево. В ЦПЛР – ученическо общежитие има сформирани три групи, които обхващат 77 ученици от V до XII клас. В ЦПЛР – център за работа с деца са обособени 35 групи за развитие на интересите в областта на науката и технологиите, както и на приложните изкуства. В този център се осигурява логопедична подкрепа и ресурсно подпомагане за децата от предучилищното детство. Броят на децата и учениците, включени във всички групи е 547;
- 1 Ученическо общежитие в община град Добрич с четири групи, които обхващат 101 ученици от V до XII клас;
- 1 ЦПЛР – общински детски комплекс в община Каварна, в който са сформирани 21 групи с направления в областта на науката и технологиите, изкуството и придобиване на умения за лидерство, в които са включени 303 деца и ученици;
- 1 ЦПЛР в община Тервел, в който са сформирани 30 групи от направленията спорт, изкуства, наука и технологии, а децата и учениците, включени в тях са 384;
- 1 ЦПЛР – общински детски комплекс в община Шабла с 21 групи, организирани по направления изкуства и наука и технологии, в които участват 273 деца и ученици.

В областния център – град Добрич – се намира седалището на единственото специализирано обслужващо звено по чл. 27 и чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО – Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование.

Възможности за завършване на средно образование предлагат училища от 7 общини на територията на областта. Професионално образование, организирано в професионални гимназии има в 4 общини, професионални паралелки в средни училища са разкрити в 2 от общините. В Община Добричка със заповеди на Министъра на образованието и науката са преобразувани 3 основни училища в обединени, считано от учебната 2017/2018 година.

Община Балчик: Образователната система в Община Балчик включва 7 училища, 13 детски градини и Център за подкрепа на личностно развитие-Общински детски комплекс Балчик.

Всички училища на територията на Община Балчик са общински и се финансират на принципа на делегираните бюджети. Разпределението на средствата от държавния бюджет се предоставя на училищата по формула, определена по реда на ЗПУО и ПМС за изпълнение на държавния бюджет. Община Балчик дофинансира маломерните и слети паралелки в училищата. Детските градини не прилагат системата на делегирани бюджети.

Инфраструктурата на предучилищното образование се поддържа в много добро състояние, сградите на 85% от детските градини са иновирани и санирани, отговарят на изискванията за физическа среда за учене чрез игра и имат достатъчен капацитет за населеното място.

Всички училища на територията на община Балчик с изключение на ПУИ с. Кранево, са средишни. Обучението се осъществява в едносменен режим и целодневна организация на учебния ден. В двете средни училища в Балчик и в Оброчище има професионални паралелки с професия „Готвач“ специалност „Производство на

кулинарни изделия и напитки“ с общо 134 ученици. В ПУИ Кранево учениците след VIII клас се обучават още две години в по професия „Кухненски работник“.

Общият брой на учениците в общинските неспециализирани училища за учебната 2016/2017 г. е 1484, разпределени в 76 паралелки. Полуинтернатните групи през предстоящата учебна година са 37, като в тях се подготвят 848 ученици. Ежегодно с решение на Общинския съвет – Балчик се одобряват паралелки с брой на учениците по-малък от минималния по нормативни изисквания и осигуряване на допълнително финансиране. За учебната 2016/2017 година маломерните паралелки са 18, а слетите – са 3 паралелки в училищата в с. Сенокос и с. Соколово.

Община Генерал Тошево: Община Генерал Тошево е разработила стратегия за развитие на образователната система, като главната цел на същата е подобряване на качеството и ефективността на образователната система., осигуряване на достъп до образование на всички деца и ученици в общината. Създадена е оптимална мрежа от училища и детски градини, отговаряща на изискванията за достъпност на образованието за всички деца и ученици. Разработени са проекти за превенция на социалното изключване на деца и отпадането им от ранна детска възраст от образователната система. Прилагат се мерки за решаване на проблемите, свързани с обхвата на децата и учениците.

На територията на община Генерал Тошево има 7 училища като 6 са общински и 1 е държавно. В град Ген. Тошево има 1 основно училище, 1 средно училище и професионална гимназия, която е с държавно финансиране. В 4 села в общината има училища, в които се осигурява завършване на основно образование. За учениците, които живеят в населени места, в които няма училища, общината осигурява транспорт. Като основен проблем, с който се сблъскват училищата е нередовното присъствие на пътуващите ученици в клас. В ОУ „Йордан Йовков“ с. Красен от 65 деца по списък образец, 92% от тях са пътуващи, болшинството от които са от ромски произход; от семейства, които са с ниско или без образование, със слаба мотивация за учене. Същият проблем е констатиран и в ОУ „ Васил Левски“ с. Преселенци - от 71 редовно обучаващите се ученици, 62 са пътуващите. Въпреки трудностите, пред които са изправени учебните заведения, учителите полагат огромни усилия да мотивират учениците да се обучават и да завършат основното си образование.

Детските градини, които осигуряват предучилищно образование на територията на общината, са 11. Те са общински и не прилагат системата на делегираните бюджети. Разполагат със съвременна и отговаряща на санитарно-хигиенните и противопожарни изисквания материално-техническа база. Осигурени са условия за игра, обучение и активна почивка за децата.

Община град Добрич: През учебната 2015/2016 г. в системата на предучилищното и училищното образование в Община град Добрич функционират 17 детски градини и 1 частна детска градина. Общинските училища са 17, от които 7 основни, 5 средни, 2 профилирани, 2 професионални гимназии и 1 спортно училище. На територията на общината има 3 училища с частно финансиране и 5 училища с държавно финансиране. В училищата са разработени и приети документи, като: Стратегия за намаляване на отсъствията на учениците с цел обхват и задържане на децата в училище чрез мотивация и създаване на положителна нагласа към учебния процес, Програма за превенция за ранното напускане на училище, Програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи, План за привличане и задържане на децата в училище, План „Равен шанс за всеки“.

В детските градини се прилага стратегия за привличане и задържане на децата, която включва прилагане на мерки като: поддържане на качество на възпитателно-образователния процес, добра кадрова обезпеченост като условие за доверието на

родителите, привличане на родителите като партньор в организиране на дейностите и в осъвременяването на дидактичната и игрова база, съдействие в осигуряването на подкрепата за личностно развитие.

Община Добричка: Детските градини в община Добричка са 30. Те са общински и се помещават в сгради, публична общинска собственост, които са специално построени или приспособени за отглеждане и възпитание на децата до постъпването им в първи клас. Сградите на детските градини са в относително добро състояние, като за поддържането им всяка година се осигуряват средства чрез единния разходен стандарт и от местни дейности. Основната функция на детската градина е тя да бъде благоприятна среда, в която да се откриват, насочват и развиват способностите на детето и да се изграждат уменията му за живота. Като първо звено в образователната система, детските градини в Община Добричка са доказали своята функционалност. В тях се извършва прием на деца на възраст от 2 до 6 години, без възможност за отделяне на 5-годишните и 6-годишните деца, подлежащи на задължително предучилищно образование преди постъпването им в първи клас. Децата, обхванати в разновъзрастовите групи, са от семейства с различен социален, етнически и образователен статус.

На територията на община Добричка, след оптимизация в училищната мрежа от 01.09.2016 г., със заповед на Министъра на МОН са закрити 8 училища (в това число 3 начални и 5 основни). От учебната 2016-2017 г. функционират 13 основни училища. Броят на учениците определя различното финансово състояние на училищата, което ограничава възможностите на някои от тях да обновяват учебно-техническата и спортната си база в съответствие със съвременните образователни изисквания. В училищата на територията на община Добричка са обхванати 1251 ученици от I до VIII клас по данни от Списък- Образец № 1 към 01.12.2016 година. От тях 580 са пътуващи от други населени места. В 6 училища има ученици на самостоятелна форма на обучение, като общия им брой е 132 ученици. С цел задържане на учениците след VII клас в училище, 3 основни училища са преобразувани в обединени за учебната 2017/2018 година със заповед на Министъра на образованието и науката. Това са: ОУ „Никола Й. Вапцаров“ с. Карапелит, ОУ „Добри Войников“ с. Победа и ОУ „Пейо К. Яворов“ с. Стефаново.

Община Каварна: През учебната 2016/2017 г. е утвърдена училищна мрежа в община Каварна с дейността на 7 детски градини с общо 21 групи с 450 деца, които са на възраст както следва: -2-4 годишни 233 деца; 5-годишните 115 деца; 6-годишните 101 деца. За възпитанието, социализиране и обучението на децата се грижат 90 души персонал. От тях 47 човека педагогически персонал и 43-непедагогически. От 01 януари 2016год. и ДГ в общината прилагат системата на делегирани бюджети, даваща правото на самостоятелно планиране и изразходване на годишните им бюджети. Таксите в детските градини на община Каварна са 2.00лв. В детските градини в община Каварна са създадени съвременни условия за отглеждане, възпитание, обучение и социализация на деца от предучилищното детство. В тях работят квалифицирани педагогически специалисти.

Във всички училища на територията на общината е организирана целодневна организация на учебния процес, осигурен е безплатен транспорт за деца и ученици от местоживеенето им до най – близката детска градина и най – близкото средишно училище.

- Средно училище „Стефан Караджа”гр. Каварна- 616 ученици (7 деца СОП, педагогически персонал-72 , непедагогически персонал-16 души);
- Основно училище „Йордан Йовков”-гр. Каварна-337 ученици(6 деца СОП, педагогически персонал-32, непедагогически персонал-8 души);

- Основно училище „Св. Св. Кирил и Методий” с. Белгун –35 ученици (училището е със статут „Защитено училище”, Педагогически персонал-9, непедagogически персонал-2 души);
- Начално училище „Братя Миладинови” гр. Каварна-140 ученици (педагогически персонал-1, непедagogически персонал-5 души);
- Начално училище „Христо Ботев” с. Септемврийци-29 ученици(педагогически персонал-5, непедagogически персонал- 2.5);
- Професионална земеделска гимназия „Климент Арк. Тимирязев”-120 ученици.(педагогически персонал-18,непедagogически персонал-8);
- Помощно училище интернат „Любен Каравелов” - 42 ученика (педагогически персонал-12, непедagogически персонал-6)

За тяхното обучение и възпитание се грижат 165 педагози и 129 души непедagogически персонал.

Община Крушари: През учебната 2016/2017 година образователната система в общината обхваща:

- Четири училища – СУ „Христо Смирненски” с. Крушари, ОУ „В. Левски” с. Коритен, ОУ „В. Левски” с. Телериг и ОУ „О. Паисий”с. Лозенец;
- Една детска градина – ДГ с. Крушари с три изнесени групи в с. Лозенец, с. Телериг и с. Коритен;
- Три от училищата /СУ „Христо Смирненски” с. Крушари, ОУ „В. Левски” с. Коритен, ОУ „В. Левски” с. Телериг/ са средищни, а ОУ „В. Левски” с. Коритен е и защитено училище.В тях се обучават ученици от 13 населени места от общината.

Към детските градини в община Крушари пътуват деца от 10 населени места, в които няма детски заведения. Децата, които посещават детска градина са 138, с единадесет повече от предходната година (127 деца).

В ОУ „В. Левски” с.Телериг, ОУ „В. Левски” с. Коритен и ОУ „О. Паисий” с. Лозенец учениците се обучават в слети маломерни паралелки, което затруднява учебния процес и влияе на качеството му. В СУ „Христо Смирненски” маломерните паралелки са предимно в гимназиалния курс IX – XII клас. Община Крушари всяка година осигурява допълнителни средства за дофинансиране на училищата с решения на Общински съвет.

Община Тервел: През учебната 2016/2017 г. в системата на предучилищното и училищното образование в община Тервел функционират 1 център за подкрепа за личностно развитие, 9 детски градини и 8 училища, от които 1 средно училище, една професионална гимназия, 5 основни и 1 начално училище.

Детските градини в община Тервел са 9, като към 2 от тях има по три изнесени групи, обхващащи малки населени места и се дава възможност за осигуряване на достъпност до предучилищно образование на децата, които живеят в тях.

Средно образование, учениците, които живеят на територията на общината, имат възможност да завършат в СУ „Йордан Йовков“ град Тервел – общинско училище, прилагашо системата на делегираните бюджети и ПГТО „Дочо Михайлов“, гр. Тервел – с държавно финансиране, осигуряващо професионално образование.

Община Шабла: Общинската мрежа в системата на предучилищното и училищното образование обхваща ДГ „Дора Габе“ гр. Шабла с изнесени групи в с. Крапец и с. Дуранкулак, СУ „Асен Златаров“ гр. Шабла и ОУ „Св. Климент Охридски“ с. Дуранкулак и Общински детски комплекс гр. Шабла.

В ДГ „Дора Габе“ гр. Шабла с изнесени групи в с. Крапец и с. Дуранкулак се осъществява предучилищно образование - от 2 до 4 години. Задължителното предучилищно образование на 5 и 6 – годишните деца, регламентирано в ЗПУО също е в тази институция. Групите в гр. Шабла са сформирани на възрастов принцип, а изнесените групи – в с. Крапец и с. Дуранкулак, са разновъзрастни.

В двете училища на община Шабла се извършва обучение за придобиване на основно и средно образование. Степен „средно образование“ се придобива в СУ „Асен Златаров“ в професионалните паралелки, като всяка е от две групи ученици по професия „Сътрудник в бизнес услуги“ и професия „Готвач“. Паралелката в XI клас е формирана от ученици, обучаващи се в една професия - „Готвач“.

По статут училищата в общината са средищни. ОУ „Св. Климент Охридски“ с. Дуранкулак е и защитено. Общият брой на пътуващите ученици е 46 от 10 населени места в общината.

Ш.1.2. Данни за деца от специализираните институции за предоставяне на социални услуги и на децата, на които се предоставят социални услуги в общността или социални услуги от резидентен тип.

Община	Институция /социални услуги	Общ брой на настанените /ползващите социални услуги деца	Данни за включването в образование		Брой настанени деца/лица, невключени в образование - причини
			Училище /ДГ	Брой деца /ученици	
Балчик	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания Център за обществена подкрепа				
Ген. Тошево	Център за обществена подкрепа 2 гр. Добрич	3	СУ „Н. Й. Вапцаров“	1	0
			ОУ „Христо Смирненски“	2	
	Приемна грижа	3	ОУ „Христо Смирненски“	1	0
			ДГ „Пролет“	1	
			ДГ „Първи юни“	1	
	Дневен център към ДМСГД гр. Добрич	8	ОУ Христо Смирненски	1	0
			ДГ „Пролет“ ДГ „Първи юни“	7	
Обществена трапезария	17	Детски и учебни заведения на територията на общината	15	2 – в ниска възраст	
Добричка	Приемно семейство	17	8	6	3 деца – ненавършили 2 години

Каварна	Център за обществена подкрепа (ЦОП)	15	училище	15	0
Крушари	Защитено жилище с Крушари	8 лица	изнесено обучение ПУ „Д-р Петър Берон” гр. Добрич	2 лица	6 лица завършили ПУ „Д-р Петър Берон”
	ЦСРИ с. Крушари	2	училища в община Крушари	2 ученика	-
Тервел	-	-	-	-	-
Шабла	Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) гр. Шабла	2	СУ „Асен Златаров“ гр. Шабла	2	няма
	Център за обществена подкрепа (ЦОП) гр. Шабла	8 деца, 23 ученици	ДГ „Дора Габе“, СУ „Асен Златаров“ гр. Шабла, ОУ „Св. Климент Охридски“ с. Дуранкулак	8 деца, 23 ученици	няма
Добрич	ЦНСТДМБУ	35	училище	35	0
	ЦНСТДМУ	19	училище	17	2
	ДМСГД	2	детска градина	2	0
	ДМСГД	1	училище	1	0
	ЦОП към БЧК	6	училище	6	0

На територията на 6 общини се предлагат социални услуги за децата или услуги от резидентен тип. В тях обхванатите деца са включени в детска градини или училище. Специализираните институции за социални услуги извършват дейности, близки до посочените в чл. 49, ал. 1, т. 3, 5 и 6 от ЗПУО – превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици, педагогическа и психологическа подкрепа, прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания. В тях работят специалисти, които могат да осигуряват предлагането на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини. Това дава възможност за компенсиране на недостига на специалисти в образователните институции, където е необходимо. Опитът на общините от управлението на специализирани институции за предлагане на социални услуги е полезен за възлагане на ресурсното подпомагане на деца и ученици със СОП на лицензирани доставчици на социални услуги.

III.1.3. Данни за обхват и посещаемост на децата и учениците за учебната 2015/2016 г.

Брой необхванати 5 –годишни и 6 –годишни деца на територията на общините	615
Брой деца в задължителна училищна възраст, необхванати в системата на училищното образование	235
Брой деца и ученици, нередовно посещаващи ДГ /училище	232
Брой ученици, отпаднали от системата на училищното образование	255

От информацията, предоставена от Анализите на общините 26% от децата, подлежащи на задължително предучилищно образование не са обхванати в детските градини или в училищата, които организират подготвителни групи. 9,8 % от децата на 5 и 6 годишна възраст не посещават редовно предучилищните заведения.

Процентът на обхванатите деца, подлежащи на задължително предучилищно образование, е показател за предприемане на действени мерки на общинско ниво, свързани с осъзнаване важността на задължителното предучилищно образование, две години преди постъпване в първи клас, съвместно с педагогическите специалисти от детските градини.

Необхванатите ученици в задължителното училищно образование е 1,42%. Отпадналите от системата на училищното образование е 1,54%.

На училищно и общинско ниво са предприети мерки за обхващане, задържане и връщане на децата и учениците в системата на образованието, разработени са Стратегия за привличане и задържане на децата и учениците, Програма за превенция за ранното напускане на училище.

От информацията, предоставена от общините, причините за необхванати деца и ученици или преждевременно напускане на образователните институции се обособяват в три групи: икономически, социални и етнокултурни.

Институциите, в рамките на своите правомощия, по отделно водят активна политика за предотвратяване на напускане на образователната система и връщането на учениците в нея. Необходимо е ефективно координиране на дейностите между образователни институции, държавни и местни структури, както и доставчици на социални услуги за комплексно решаване на проблемите, свързани с отпадане от училищно образование.

III.2. ДЕЦА И УЧЕНИЦИ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

Подкрепата за личностно развитие се предоставя в съответствие с индивидуалните потребности на всяко дете или ученик съгласно чл. 4 ал. 2 от Наредбата за приобщаващо образование. Данните за децата и учениците, за които е необходимо да се осигури обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие дава реална представа за разбирането на ситуацията относно необходимостта от образование в приобщаваща среда.

III.2.1. Данни за включването на децата и учениците във форми за развитие на интересите и потребностите.

Обобщена информация за общините на територията на област Добрич

Ученици, включени в ЦОУД за уч. 2016 / 2017 г.		Ученици, включени в училищни форми за развитие на интересите		Ученици, включени във форми за развитие на интересите по проекти към МОН /“Твоят час“ и др./		Брой ученици, включени в извънучилищни форми за развитие на интересите	
Брой групи	Брой ученици	Брой групи	Брой ученици	Брой групи	Брой ученици	Брой групи	Брой ученици
249	5 681	236	3 489	856	9 292	152	2 736

От обобщената информация за включването на децата и учениците във форми за развитие на интересните и потребностите е видно, че 50% от учениците от основния етап на средното образование са включени в целодневна организация на учебния ден. Най-голям обхват в целодневната организация са включени учениците от общините, които организират пътуване на децата от малки населени места, в които липсва училище. Обхващането на учениците в ЦОУД означава, че педагогическите екипи в училищата са осигурили финансова и материална обезпеченост на образователната институция, наличие на санитарно - хигиенни условия, безопасни условия на обучения и заявени желание от страна на родителите.

Създадени са условия за развитие на интересите на учениците, като най-голям е броя на групите и участниците по Проект "Твоят час "Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж "2014-2020 г. Процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: BG05M20P001-2.004 "РАЗВИТИЕ НА СПОСОБНОСТИТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ И ПОВИШАВАНЕ НА МОТИВАЦИЯТА ИМ ЗА УЧЕНЕ ЧРЕЗ ДЕЙНОСТИ, РАЗВИВАЩИ СПЕЦИФИЧНИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ (ТВОЯТ ЧАС)". Чрез него се създават условия за повишаване на потенциала на учениците и възможностите им за успешно завършване на средното образование чрез допълване, развиване и надграждане на техните знания, умения и компетентности, придобити в рамките на задължителната им подготовка в училище. В проекта са включени 70 училища на територията на областта. Чрез групите се дава възможност на учениците, в зависимост от техните потребности, да развиват своите интереси или да се преодоляват обучителни затруднения.

От анализите на общините се извеждат следните силни страни, свързани с организиране, сформирание и реализиране на различни групи и форми по интереси и потребности, в които са включени и участват учениците:

- Реализиране на дейности по самоподготовка на учениците за успешно участие в процеса на обучение;
- Целодневната организация на учебния ден осигурява грижа за децата през деня в училище чрез столово хранене, медицинско обслужване и безплатен транспорт за пътуващите ученици;
- Създадени и оборудвани кътове за почивка и игра в класните стаи;
- Подпомагане социализацията на учениците: изграждане на умения за общуване, решаване на конфликти и социално приемливо поведение;
- Гарантиране участието и изявата на учениците в образователния процес и в дейността на училището;
- Открити в училищата зали-игротеки активно се използват за занимания по интереси, мероприятия и тържества.

Изведените проблеми и затруднения при организиране и формиране на групи на база на анализите на общините са обобщени, както следва:

- Липса на местни кадри за разкриване на разнообразни дейности;
- Липса на достатъчно финансови средства за осигуряване на необходимите ресурси за реализиране на избраните форми за развитие на интересите и потребностите на учениците;
- Необходимост от подобряване на материално техническата база.

Детските градини и училищата предоставят допълнителна подкрепа за личностно развитие въз основа на оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците в риск, децата и учениците със специални образователни потребности, с хронични заболявания и изявени дарби съгласно чл. 187 ал. 2 от ЗПУО. За ефективно

изпълнение на ключовия период на преход от ЗПУО към Наредбата за приобщаващото образование в Анализите направени от общините е проучена и обобщена информацията за тези четири групи деца и ученици, за които е необходимо ефективно и съвместно да се работи с образователните институции за осигуряване на действена приобщаваща среда.

III.2.2. Данни за деца и ученици в риск.

Данни за децата и учениците в риск

	Ген. Тошево	Добрич	Добричка	Каварна	Крушари	Тервел	Шабля
2.1 Деца без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени, в т.ч с родители в чужбина	27	552	74	14	1	30	3
2.2 Деца, жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание във или извън семейството му	3	27	0	6	0	1	0
2.3 Деца в опасност от увреждане на физическото, психическото, моралното, интелектуалното и социалното развитие	91	26	0	0	0	13	1
2.4 Деца, извършили насилие	0	3	0	1	0	3	0

От обобщената информация за деца в риск най-голям е броят на децата без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени, в т.ч с родители в чужбина. Общините разработват програми за закрила на детето за всяка текуща година. Организирант се извънкласни дейности в училищата за тези деца и ученици, включват се в образователни програми, свързани с опасностите и последствията от употребата на психоактивни вещества, рисково сексуално поведение и др. Дейностите се изпълняват от общински администрации, училищни екипи, ЦОП в общините, МКБППМН и съществуващите към нея Информационно – консултативен кабинет и училище за родители.

В случаите на дете в риск се прилага Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца-жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, който регламентира конкретните задължения на ангажираните субекти в случаите, при които е необходима кризисна интервенция. Механизмът обединява ресурсите и усилията на ОЗД, представителите на общината, РУ на МВР; РЗИ; личен лекар на детето; РУО на МОН; училище; детска градина; МКБППМН; съд; прокуратура, доставчик на социална услуга и др.

Институциите водят активна политика в рамките на своите правомощия за превенция на рисково поведение и подкрепа на децата и учениците в риск. Недостатъчна е все още координацията и обмена на данни между тях за ефективен

комплексен подход към проблемите на тези деца и ученици. Устойчивостта на взетите мерки за преодоляване на рисково поведение или предотвратяване на случаите на дете, жертва на насилие е чрез осигуряване на обща и допълнителна подкрепа в образователните институции за всеки конкретен случай с активно взаимодействие между общински и държавни структури, както и доставчици на социални услуги.

III.2.3. Данни за деца и ученици със специални образователни потребности.

Данни за децата и учениците със специални образователни потребности

	Балчик	Ген. Тошево	Добрич	Добричка	Каварна	Крушари	Тервел	Шабла
3.1 Общ брой на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в детски градини по чл. 35 и в училищата по чл. 38 от Закона за предучилищното и училищното образование	24	20	219	22	13	16	17	10
От общия брой по т.3.1 – с ресурсно подпомагане от РЦПППО	24	15	172	22	13	3	3	10
3.2. Общ брой на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в специални училища		0	67	0	0	4	-	0
3.3 Деца и ученици със сензорни увреждания		1	10	0	0	1	1	0
3.4 Деца и ученици с множество увреждания		0	17	4	0	0	4	1
3.5 Деца и ученици интелектуални затруднения		10	61	10	3	6	15	6
3.6 Деца и ученици с езиково-говорни нарушения		3	94	4	1	0	17	2
3.7 Деца със специфични нарушения на способността за учене (дислексия, дисграфия, дискалкулия)		4	61	3	8	8	-	
3.8 Деца и ученици с разстройства от аутистичния спектър		2	13	1	1	0	1	1
3.9 Деца с емоционални и поведенчески разстройства		3	12	0		0	17	0
От всички деца и ученици със СОП – брой на децата и учениците с необходимост от интензивна грижа и подкрепа		8	54	11	13	0	6	10

През последните години се наблюдава плавно увеличаване на броя на децата и учениците със специални образователни потребности. Като причина за това може да се определи осъзнаването на проблема от родителите и търсенето на необходимите специалисти. Най-високият брой на деца и ученици със СОП е концентриран в град Добрич. Това се обяснява с по-големия брой детски градини и училища за разлика от останалите общини на територията на областта. От информацията, включена в анализите на общините се наблюдава концентрация на ученици със специални образователни потребности в няколко училища, което налага ежедневно присъствие на ресурсни учители.

Освен високият брой на деца и ученици с интелектуални затруднения, за които е необходимо осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие, не по-малък е броят на децата и учениците с езиково – говорни нарушения и специфични нарушения на способността за учене. Това означава, че за действеност на допълнителната подкрепа за личностно развитие е необходимо екипно да се работи с ресурсен учител, логопед, психолог, учителите в образователната институция и при необходимост да се включи помощник на учителя.

Детските градини и училищата, в които броят на децата и учениците със специални образователни потребности не е достатъчен за назначаване на специалисти, обезпечавщи ресурсното подпомагане в тях, ще имат необходимост от подкрепа и насочване на такива към тях от общините. Тези специалисти могат да бъдат осигурени от ЦСОП, ЦПЛР, доставчици на социални услуги или от РЦПППО – Добрич.

Важен момент за осигуряване на общата подкрепа, която включва и дейности, свързани с оказване на психологическа помощ на деца, ученици, родители и педагогически специалисти и изграждане на подходяща психологическа среда е присъствието на психолог в детските градини и училищата. Ефективното сътрудничество между местните структури и доставчици на социални услуги е възможност за осигуряване на психолог за работа на терен.

В детските градини и училищата, в които броят на децата и учениците със СОП позволява да се формира преподавателска норма на специалисти за ресурсно подпомагане, е необходимо да пристъпят към назначаване на такива.

Три училища на територията на областта – СУ „Д.Талев“ гр. Добрич, СУ „Хр. Смирненски“ с. Крушари, СУ „Йордан Йовков“ гр. Тервел - работят по проект BG05M2OP001-3.003-0001 „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ по ОП, Наука и образование за интелигентен растеж“, в които са осигурени условия и ресурси за осигуряване на подкрепяща среда за осъществяване на включващо обучение за учениците със специални образователни потребности.

III.2.3. Данни за деца и ученици с хронични заболявания.

Данни за децата и учениците с хронични заболявания

	Ген. Тошево	Добрич	Добричка	Каварна	Крушари	Тервел	Шабла
4.1 Деца с хронични заболявания	33	172	10	15	0	7	11

Осигуряването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с хронични заболявания обхваща периода, необходим за лечение на детето

или ученика. При необходимост срокът се удължава в зависимост от тяхното здравословно състояние. За осигуряване на качествен процес на образование и съобразявайки се със здравословното състояние на учениците, които повече от 30 последователни учебни дни не могат да се обучават в друга присъствена форма на обучение се организира индивидуална форма на обучение. Към месец февруари 2017г. в индивидуална форма на обучение по здравословни причини се обучават 17 ученици от различни училища на територията на областта. За 15 от тях обучението се извършва при домашни условия съвместно с педагогически специалист.

III.2.4. Данни за деца и ученици с изявени дарби.

5.1 Деца с постижения в областта на науката	242
5.2 Деца с постижения в областта на спорта	363
5.3 Деца с постижения в областта на изкуството	282

От информацията за постиженията на децата и учениците в областта на науката, спорта и изкуството е видно, че създаването на условия гарантира тяхното личностно развитие. Общините са набелязали мерки за работа с тези деца и стимулиране на техните изяви и участия.

От обобщената информация за децата и учениците, нуждаещи се от осигуряване на обща и допълнителна подкрепа, е необходимо усилията на всички институции обвързани с отглеждането, възпитанието, образованието, социализация на подрастващите да се ангажират в най-висока степен с изпълнение на нормативната система по посока приобщаващо образование.

Изведени проблеми за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие:

- Липсата на специалисти за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа на личностно развитие на ученици със специални образователни потребности;
- Необходимост от действени мерки за осигуряване развитието на децата с изявени дарби;
- Липсва на ефективно взаимодействие между родителите и педагогическите специалисти за гарантиране на най-добрия интерес на дете за неговото личностно израстване;
- Миграцията на родителите - заминаване на ученици в чужбина заедно с родителите или учениците се отглеждат от роднини, които не са в състояние да упражняват ефективен контрол;
- Ограничен достъп до социални услуги в малки населени места.

III.3. КАДРОВАТА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ СЪС *СПЕЦИАЛИСТИ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ.*

III.3.1. Данни за персонала в училищата и ДГ и други специалисти на територията на областта.

Област	Брой ДГ	Персонал			Педагогически специалисти													
		Общ брой	Педагогически	Непедагогически	директор	Зам.-директор	Учител	Учител, ЦОУД	Психолог	Педагогически съветник	Логопед	Ресурсен учител	Учител на деца с умствена изостаналост	Рехабилитатор на слуха и говора	Корепетитор	Треньор по вид спорт	Ръководител на направление ИКТ	Външни лектори /ИИД
Добрич	90	1206,25	492,5	286	88	0	404,5	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	1

област	Училище	Персонал			Педагогически специалисти													
		Общ брой	Педагогически	Непедагогически	директор	Зам.-директор	Учител	Учител, ЦОУД	Психолог	Педагогически съветник	Логопед	Ресурсен учител	Учител на деца с умствена изостаналост	Рехабилитатор на слуха и говора	Корепетитор	Треньор по вид спорт	Ръководител на направление ИКТ	Външни лектори/ИИД
Добрич	73	2291	1872	419	73	49,5	1259	248	6	12,5	7	8	3	0	3	0	5	34

Кадровата осигуреност на детските градини и училищата с педагогически специалисти е 2364, 5. От тях 0,5% са логопедите, които за назначени в училища или детски градини за изпълняване на дейности от общата или допълнителна подкрепа за личностно развитие. Ресурсните учители са 0,3%, а психолозите са 0,2% като са само в училищата. В детските градини на територията на област Добрич няма практики за назначаване на ресурсни учители или психолози. Педагогическите съветници в училищата са 0,5%.

Педагогическите специалисти, които работят с децата и учениците със СОП в най-висока степен се осигуряват от РЦПППО – Добрич. ЦПЛР в гр. Ген. Тошево осигурява дейностите от общата и допълнителна подкрепа в детските градини чрез назначаване на специалист, осигуряващ ресурсното подпомагане.

Освен липсата на специалисти за обезпечаване на допълнителната подкрепа в училищата, не по-малък е проблемът с недостига на педагози по учебни предмети като география, икономика, труд и предприемачество, технологии, чуждоезиково обучение,

музика и изобразително изкуство, които се преподават от учители с друга специалност. Тази тенденция се наблюдава в училища, които са в малки населени места или отдалечени от областния град.

III.3.2. Информация за възможностите на училищата /ДГ за ресурсно обезпечаване на подкрепа на децата и учениците със СОП.

Община	Брой ДГ	Брой деца /ученици със СОП	Възможности за:	
			назначаване на ресурсни специалисти /конкретно	назначаване на помощник учители
Балчик	13	6		
Ген. Тошево	11	3	не	не
Добрич	18	43	3 - логопеди	1
Добричка	30	4	не	не
Каварна	7	0	не	не
Крушари	1	0	не	не
Тервел	9	0	не	не
Шабла	1	1	не	не

Община	Брой училище	Брой деца /ученици със СОП	Възможности за:	
			назначаване на ресурсни специалисти /конкретно	назначаване на помощник учители
Балчик	7	18		
Ген. Тошево	7	13	не	не
Добрич	25	183	3 ресурсни учители назначени по проект в СУ „Д.Талев“, 6 ресурсни учители	1
Добричка	13	18	не	не
Каварна	7	13	1	не
Крушари	4	16	2 специалисти, психолог и ресурсен учител, назначени по проект в СУ „Хр. Смирненски“ с. Крушари	не
Тервел	8	17	3 специалисти, психолог, ресурсен учител, логопед, назначени по проект в СУ „Й.Йовков“ гр. Тервел	не
Шабла	2	9	не	не

Обобщената информация за броя на децата и учениците със специални образователни потребности и възможностите за назначаване на специалисти, осигуряващи ресурсното подпомагане показва необходимостта от обезпечаване на образователните институции с тях. В Анализите на потребностите от подкрепа за личностно развитие за децата и учениците общините представят информация по отделно всяко училище и детска градина за децата и учениците със СОП, които се

обучават и възпитават в тях. От проучената информация е видно, че много образователни институции е необходимо да престъпят към действия за назначаване на специалисти за осигуряване на ресурсното подпомагане и ежедневно присъствие на психолози, логопеди и ресурсни учители.

III.3.3. Кадрова осигуреност със специалисти в социални и други институции на територията на областта.

Община	Специалисти						
	Медицински специалисти	Рехабилитатори	Логопеди	Ресурсни учители	Психолози	Психотерапевти	Социални работници
Ген. Тошево	0	0	1	0	0	0	0
Добрич	34	3	8	6	7	0	16
Каварна	26	1	1	0	1	0	
Крушари	2	1	0	1	2	0	1
Тервел	12	-	1	1	3	-	10
Шабла	13	1	1	0	2	0	2

Кадровата обезпеченост със специалисти за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа в образователните институции по места е възможна с използване на гъвкави подходи и действия. Връзката и взаимодействието между институциите позволява обезпечаване на процесите на приобщаващото образование.

III.3.4. Реализирани форми за повишаване на педагогическите компетенции на педагогическите специалисти свързани с осигуряване и реализиране подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

2243 педагогически специалисти, които работят в детските градини и училищата са преминали различни квалификационни форми през последните две учебни години за работа с деца със СОП, дете в риск, работа с деца с изявени дарби. Повечето от педагогическите специалисти са участвали в повече от 1 квалификационна форма в направление приобщаващо образование. Формите за повишаване на педагогическите компетенции са семинар, курс, работни маси, кръгли маси, конференции и др. Финансирането е от бюджетите на училищата, безплатни обучения, по проекти и програми, от община. Обученията, свързани с повишаване на квалификацията са организирани на училищно ниво, общинско, регионално и национално. Организатори на квалификационните форми са МОН, РУО – Добрич, Общини, РЦПППО – Добрич, НВО, ДИКПО гр. Варна и др.

Въпреки високия брой педагози, включени в различни квалификационни дейности, разнообразието от теми, свързани с приобщаващото образование, все още се отчита необходимостта от поддържаща квалификация за обогатяване на педагогическите умения и придобиване на ключови компетентности за работа с деца и ученици за ефективно осигуряване на действена подкрепа, както и търсене на форми за сътрудничество и партньорство с родителите.

Изведени проблеми, свързани с повишаване на педагогическите компетенции на учителите и директорите по посока осигуряване и реализиране на подкрепа за личностно развитие на деца и ученици:

- Обученията да са ориентирани към практиката;
- Педагогическите специалисти с висока средна възраст имат ниска мотивация за участие в квалификационни форми;
- Недостатъчното финансиране намалява възможностите за участие във външни квалификационни форми.

Всяка община предлага решаване на проблемите, свързани с повишаване на педагогическите компетентности на специалистите като се съобразява с ресурсите, потребностите, кадрите, които работят по места.

III. 4. ПОДКРЕПЯЩАТА СРЕДА И УСЛОВИЯ ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

III.4.1. Обща обезпеченост на средата.

Община	Брой ДГ	Спортна база			Библиотечно - информационно обезпечаване	Медицински кабинет	Столово хранене		Транспорт	
		Наличие на физкултурен салон	Наличие на спортна площадка	Осигуреност със спортни съоръжения			В самостоятелен стол	Чрез кетъринг	За ученици до 16 г.	За ученици над 16 г.
Ген. Тошево	11	3	11	11	-	5	11	-	11	-
Добрич	17	13	4	7	7	17	17	-	1	-
Добричка	30	12	22	27	11	6	30	-	17	-
Каварна	7	5	5	7	7	3	7	-	5	-
Крушари	4	-	1	1	-	2	-	-	-	-
Тервел	16	1	15	12	-	14	15	1	-	-
Шабла	1	1	-	1	1	1	1	-	-	-
Общо:	86	35	58	55	26	41	70	1	23	-

Брой	Брой уч-ще	Спортна база			Библиотечно - информационно обезпечаване	Медицински кабинет	Столово хранене		Транспорт	
		Наличие на физкултурен салон	Наличие на спортна площадка	Осигуреност със спортни съоръжения			В самостоятелен стол	Чрез кетъринг	За ученици до 16 г.	За ученици над 16 г.
Ген.Тошево	7	4	7	7	7	7	2	4	7	2
Добрич	17	16	16	16	15	16	6	9	4	-

Добричка	13	11	13	12	8	9	-	11	13	1
Каварна	6	5	6	6	5	4	2	2	5	3
Крушари	4	2	4	3	1	1	2	-	3	1
Тервел	8	8	8	3	2	8	7	-	3	2
Шабла	2	2	2	2	2	2	2	-	2	1
Общо:	57	48	56	49	40	47	21	26	37	10

По данни на общините общата обезпеченост на подкрепящата среда включва:

- наличие на физкултурен салон за 41% от ДГ и 84% от училищата на територията на Добричка област, както и осигуреността на спортни съоръжения за 64% от ДГ и 85% от училищата;
- при 48% от ДГ и 82% от училищата са осигурени медицински кабинети на територията на учебното заведение;
- столово хранене в самостоятелен стол при 37% от училищата и 81% от ДГ;
- осигуряване на транспорт за ученици до 16 г. възраст при 28% от ДГ и 18% от училищата;
- библиотечно информационно обезпечаване при 70% от училищата и 30% от ДГ.

III.4.2. Достъпна физическа и архитектурна среда.

Община	Брой училища	Входни и комуникационни пространства						Пригодност на помещенията и пространствата за общо ползване за хора с увреждания		Достъпно и пригодно за хора с увреждания санитарно-хигиенно помещение
		Достъпен вход		Достъпност до помещения и пространства				Създадени условия в класни стаи и кабинети за ученици с увреждания	Използваемост на общи помещения - зала, аула, столова, физкултурен салон и др. за ученици с увреждания	
		Рампа	Подемна платформа	Безопасни парапети	Нехлъзгава настилка	Тактилни ивици	Подемна платформа			
Генерал Тошево	7	3	-	7	-	-	-	-	-	-
Добрич	17	8	1	12	6	1	4	6	6	7
Добричка	13	2	-	8	8	-	-	-	1	-
Каварна	6	3	-	1	-	-	-	-	-	-
Крушари	4	1	-	1	1	-	-	-	1	-
Тервел	8	1	-	7	1	-	-	-	-	-
Шабла	2	1	-	-	-	-	-	2	1	2

Общо:	57	28	14	40	16	10	4	19	21	10

Община	Брой ДГ	Входни и комуникационни пространства						Пригодност на помещенията и пространствата за общо ползване за хора с увреждания		Достъпно и пригодно за хора с увреждания санитарно-хигиенно помещение
		Достъпен вход		Достъпност до помещения и пространства				Създадени условия в класни стаи и кабинети за ученици в увреждания	Използваемост на общи помещения - зала, аула, столова, физкултурен салон и др. за ученици с увреждания	
		Рампа	Подемна платформа	Безопасни парапети	Нехлъзгава настилка	Тактилни ивици	Подемна платформа			
Ген.Тошево	11	3	-	7	-	-	-	-	-	-
Добрич	17	-	-	17	-	-	-	-	1	-
Каварна	7	2	-	3	6	-	-	1	2	2
Крушари	4	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Тервел	16	2	-	8	-	-	-	-	-	-
Шабла	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Добричка	30	1	-	12	-	-	-	-	-	-
Общо:	56	8	-	38	6	-	-	1	3	2

По данни към декември 2016 г. състоянието на достъпната архитектурна среда в училищата и детските градини от областта е както следва:

- изградени рампи за достъпен вход при 49% от училищата и 14% от ДГ;
- изградени подемни платформи за достъпен вход при 25% от училищата, а за достъп до помещенията и пространствата при 7% от училищата;
- пригодност на помещенията и пространствата – кабинети и стаи за деца/ученици с увреждания при 33% от училищата и 2% от ДГ, физкултурен салон, зала, аула, стол и др. за деца /ученици с увреждания при 37% от училищата и 5,3% от ДГ;
- достъпност до санитарно хигиенни помещения, пригодност за хора с увреждания при 18% от училищата и 4% от ДГ.

III.4.3. Специализирана подкрепяща среда в образователните институции на територията на общината.

Община	Брой училища	Логопедични кабинети	Ресурсни кабинети	Обзаведени помещения, даващи възможност за:		
				Учебни места за ученици в инвалидни колички	Учебни места за ученици с увреден слух	Учебни места за ученици с намалено/увредено зрение
Ген. Тошево	7	-	-	-	-	-
Добрич	14	6	10	1	1	1
Каварна	6	2	2	-	-	-
Крушари	4	-	1	-	-	-
Тервел	8	1	1	-	-	-
Шабла	2	-	-	-	-	-
Добричка	13	-	-	-	-	-
Общо	41	9	14	1	1	1

Община	Брой ДГ	Логопедични кабинети	Ресурсни кабинети	Обзаведени помещения, даващи възможност за:		
				Учебни места за ученици в инвалидни колички	Учебни места за ученици с увреден слух	Учебни места за ученици с намалено/увредено зрение
Ген. Тошево	11	-	-	-	-	-
Добрич	17	3	1	-	-	-
Каварна	7	1	-	-	-	-
Крушари	4	-	-	-	-	-
Тервел	16	-	-	-	-	-
Шабла	1	-	-	-	-	-
Добричка	30	-	-	-	-	-
Общо	56	4	1	-	-	-

Специализирана подкрепяща среда в училищата и детските градини , както следва:

- наличие на логопедични кабинети при 22% училищата и 7% от детските градини;
- ресурсни кабинети при 66% от училищата и 2% от детските градини;
- обзаведени помещения за ученици в инвалидни колички, с увреден слух и намалено зрение- 2,4% при училищата.

Поставено е начало на изграждане на материална база в училищата и детските градини, тя все още не достатъчна за качествено обучение на деца и ученици със специални образователни потребности. Сегашното състояние е резултат на повече частично решаване на проблема според наличните финансови ресурси. Необходими са воля, средства и организация за привеждането на материалната база в отговаряща на изискванията, потребностите на ползвателите и.

III. 5. ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И ПАРТНЬОРСКИ МРЕЖИ

III.5.1. Изградени партньорства между образователните институции и други заинтересовани страни.

Всички институции в системата на образованието и подкрепата на личностно развитие си взаимодействат с Дирекция „Социално подпомагане“ – Отдел „Закрила на детето“, общинските – МКБППМН, Детска педагогическа стая към Районно управление, ЦПЛР - Център за работа с деца, читалища, НВО.

Училищата имат изградени традиции за партньорство и съвместни инициативи в подкрепа на деца и ученици с научни, образователни, информационни, културни и спортни институции.

В търсене на нови форми, удовлетворяващи интересите на учениците и осигуряващи им пълноценно оползотворяване на свободното време, училищата си партнират и с всички клубове, предприятия и дружества в областта на спорта.

III.5.2. Изграждане на партньорства с други институции, функциониращи на териториите на общините в изпълнение на дейностите по подкрепа на личностното развитие.

По-активното включване на институции и фирми в осигуряването на разнообразни дейности по подкрепа на личностно развитие, които предполагат реализирането на по-дългосрочни съвместни инициативи съобразно индивидуалните потребности на децата и учениците.

III. 6. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБЩИНТЕ В ОБЛАСТ ДОБРИЧ.

III.6.1. Общинска политика за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците, специфични условия, обективни и субективни трудности, рискове, възможни решения.

В по-голямата си част общините се характеризират с минимален брой социални услуги, предоставяни в общността, главно насочени към лица над 18 г. възраст. Липсват социални услуги, които да се предоставят на деца в риск, деца нуждаещи се от специална закрила, деца с трайни увреждания или деца със специални образователни потребности. Необходимо е да се разшири палитрата от услуги, за да се създаде възможност за задоволяване потребностите на идентифицираните целеви групи.

Формирането на общинските политики за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците се влияе от неблагоприятните тенденции в демографската характеристика на общините – намаляващ брой на населението поради отрицателен естествен прираст и миграция, породена от икономически фактори, свързани с осигуряване трудова заетост. Тези процеси влияят на институциите в системата на предучилищното и училищното образование – трудности при формиране на групите и паралелките съответно в детската градина и училищата, съществуване на стабилни ядра в ученическата общност, които въздействат върху процеса на формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене. В резултат на свиване на производствата, обема на работа и промяната в ситуацията на пазара на труда равнището на заетост е в спад. Това създава предпоставки от социален характер, които влияят върху редовното

посещение на децата и учениците. Много внимание изискват проблемите със задържането в детската градина и училищата на подрастващите от ромски произход. Педагогическите специалисти имат компетентности за осъществяване процеса на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие. За неговия напредък е необходимо да се организират квалификационни дейности, на различни нива - детска градина/училища, обучителни организации, програми.

Все по-често се констатира липсата на специалисти като психолог, логопед, ресурсен учител в образователните институции. Ресурсното подпомагане се извършва чрез Регионалния център за подкрепа на процеса за приобщаващо образование. Проблемът е и финансов, и кадрови. Възможен вариант за кадровото обезпечаване е квалификация на специалист или преквалификация на съществуващ педагог с финансово съдействие на институциите, които имат отношение към процеса на подкрепа на личностно развитие.

Трудности има с изграждането на достъпна архитектурна среда, което се вижда в изнесените по-горе данни. Усилията с реализираните дейности, финансирани от бюджета на общините, не обезпечават нормативно изискваните условия. Кандидатстването по проекти е начин за осигуряване средства за създаване подходяща среда.

Ш.6.2. Сътрудничество между институциите в системата на предучилищното и училищното образование, държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Ефективното сътрудничество в системата на предучилищното и училищното образование и всички институции, свързани с тях е в средна степен. Всяка институция осигурява необходимата подкрепа в рамките на своите правомощия. Необходимо е тясно сътрудничество между образователните институции, държавните и местните органи и доставчиците на социални услуги и определяне на задължителните изисквания към всички участници в процеса на осъществяване на приобщаващо образование и отговорностите на всеки, съобразно определените му функции.

Ш.6.3. Добри практики в областта на приобщаващото образование.

При работата с деца и ученици със СОП има добра координираност между ресурсните учители от РЦПППО град Добрич и учителите от училищните екипи за подкрепа за личностно развитие.

По европейските проекти, по които работят, училищата си сътрудничат и с образователни институции от други държави – Полша, Румъния, Турция, Италия, Испания, Франция, Кипър, Латвия, Словения и др.

Училищата и детските градини са изградили традиции, чрез които се дава възможност децата да се изявяват и развиват своите заложби и талант – училищни клубове, участие във фестивали на различно ниво, спортни мероприятия, организиране на изложби, провеждане на училищни дебати и др. В много детски градини и училища са изградени добри практики на партньорство с родителите на децата.

Подкрепа на личностното развитие на децата и учениците - Изведени извънучилищни дейности в ЦПЛР, които са отворени и съобразени с желания, интереси, потребности на децата и учениците.

Изграждане позитивен организационен климат – Организираны летни занимания за децата и учениците чрез ЦПЛР, Зелен образователен център, читалищата на територията на общините, като се осигуряват възможности за достъп на всички желаещи.

Развитие на училищната общност – Насърчаващи и поощрителни инициативи от страна на общинските администрации, свързани с изяви и успехи на децата и учениците на различни нива – олимпиади, фестивали, конкурси, състезания –

организираны празници, гостувания на изявени техни връстници от областта и региона и др.

IV. ВИЗИЯ И СТАТЕГИЧСКИ ЦЕЛИ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ

Направеният анализ на актуалното състояние на образователните институции на територията на област Добрич, включващ обхват на децата и учениците, кадровата обезпеченост с педагогически и непдагогически специалисти, реалното състояние на общата и специализираната среда и възможностите за обезпечаване на дейностите, свързани с подкрепа за личностно развитие са определящи при формиране на визията, целите на Областната стратегия и дейности за нейното реализиране.

Визия

Осъзнато и пълноценно изграждане на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в образователните институции чрез осигуряване на ключови фактори и ресурси от всички заинтересовани страни в системата на предучилищното и училищното образование на територията на област Добрич.

Цели

Целите са формулирани в реално измерими и ясни дефиниции, реализирането на които ще доведат до описаното във Визията желано състояние на образователните институции в област Добрич.

IV.1. Стратегическа цел: Осигуряване на среда за социално приобщаване и качествено образование, в която детето е прието, ценено и има възможност да развива своите способности.

IV.2. Стратегическа цел: Осигуряване на необходими специалисти и повишаване на педагогическите компетенции на педагозите за посрещане на потребностите на децата и учениците за успешно и пълноценно приобщаване в училищната общност.

IV.3. Стратегическа цел: Организационно и съдържателно развитие на институциите в системата на предучилищното и училищното образование за ефективно изпълнение на разпоредбите в нормативните документи за приобщаващо образование.

IV.4. Стратегическа цел: Достъпност на общата и специализираната среда за децата и учениците чрез подобряване на материалните условия в детските градини и училищата.

IV.5 Стратегическа цел: Осигуряване на най-добрия интерес на детето или ученикът чрез партньорство и взаимодействие между всички участници във процесите на обучение, възпитание, социализация и адаптация в образователните институции (деца /ученици – педагогически специалисти – родители).

IV.6. Стратегическа цел: Активно взаимодействие между образователните институции, държавни и общински структури, доставчици на социални услуги за осигуряване на процеса на приобщаващо образование в детските градини и училищата.

V. ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ.

Стратегическа цел 1: Осигуряване на среда за социално приобщаване и качествено образование, в която детето е прието, ценено и има възможност да развива своите способности.			
<i>Дейност</i>	<i>Срок за изпълнение</i>	<i>Институции</i>	<i>Период на отчитане</i>
1.1.Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците и определяне на необходимост от обща или от допълнителна подкрепа	Ежегодно (месец септември)	Детски градини, училища	годишен
1.2.Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище	Ежегодно (месец май)	Детски градини, подготвителни групи към училищата	годишен
1.3.Ранното оценяване на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца при постъпване за първи път на детето в детската градина чрез скрининг за определяне на риск от възникване на обучителни затруднения.	Ежегодно	Детска градина, Община, РУО – Добрич РЦПППО- Добрич	годишен
1.4.Осигуряване на условия и ресурси за развитие на интересите,способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта: 1.4.1.Проучване на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците и създаване на условия за тяхното пълноценно развитие и изява на общинско, областно 1.4.2.Организиране и провеждане на занимания в групи по интереси в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, гражданското и здравното образование; 1.4.3.Организиране на образователна, творческа, спортна дейност за деца и ученици на общинско, областно, национално равнище, включително и през ваканциите	Ежегодно	Детски градини Училища, ЦПЛР, Общини РУО - Добрич	годишен
1.5.Подпомагане на професионалното ориентиране на учениците чрез стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта	Ежегодно	Училища, Център за кариерно ориентиране ЦПЛР, Общини РУО - Добрич	годишен
1.6.Кариерно консултиране и ориентиране на учениците в зависимост от потребностите, интересите, способностите, предпочитанията и ценностите	Ежегодно	Училища Център за кариерно ориентиране Общини РУО - Добрич	годишен
1.7.Разработване на инструменти за ранно кариерно ориентиране на застрашените от отпадане ученици	Ежегодно	Училища Общини РУО – Добрич Център за кариерно ориентиране	годишен
1.8.Осигуряване на кариерно ориентиране според способностите и потребностите на учениците със СОП	Ежегодно	РЦПППО – Добрич РУО – Добрич Център за кариерно ориентиране	годишен
1.9. Участие в общински, областни, национални проекти, програми и форуми в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта за осигуряване на личностно развитие на децата и учениците и стимулиране на инициативност и творчески потенциал	Ежегодно	Детски градини Училища ЦПЛР Общини РУО - Добрич	годишен

<u>Стратегическа цел 2: Осигуряване на необходими специалисти и повишаване на педагогическите компетенции на педагозите за посрещане на потребностите на децата и учениците за успешно и пълноценно приобщаване в училищната общност</u>			
2.1.Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.	Ежегодно(чл. 129 ал. 1, ал. 2 и ал. 3 от Наредба за приобщаващото образование)	Детски градина, Училища, ЦПЛР, ЦСОП, РЦПППО - Добрич	годишен
2.2.Осигуряване на помощник на учителя при повече от три деца или ученици в групата/паралелка	Ежегодно (чл. 114 от Наредба за приобщаващото образование)	Детски градини, Училища	годишен
2.3.Обезпечаване на общата и допълнителна подкрепа за личностно развитие в детските градини и училищата с необходими специалисти: психолог/ педагогически съветник, логопед, социален работник, ресурсни учители и др. педагогически специалисти в зависимост от оценката на индивидуалните потребности	Ежегодно (чл. 4, ал.4 от Наредба за приобщаващото образование и чл. 13 и 14 от Наредба № 12 за професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти)	Детски градини, Училища, ЦПЛР, ЦСОП, РЦПППО – Добрич ДСП	годишен
2.4.Организиране и осъществяване на различни форми за повишаване на знанията, уменията и компетенциите на учителите, работещи с деца и ученици със СОП, деца и ученици със изяви дарби, с хронични заболявания, деца и ученици в риск	Ежегодно	Детски градини, училища, ЦПЛР, ЦСОП, Общини, РЦПППО - Добрич	годишен
2.5.Организиране и провеждане на обучения за помощник на учителя	Ежегодно	РЦПППО - Добрич	годишен
2.6.Организиране и провеждане на обучения на детски учители за осъществяване на дейности свързани с определяне на риск от възникване на обучителни затруднения чрез скрининг.	Ежегодно (май-септември)	Общини, РЦПППО - Добрич	годишен
2.7.Мултиплициране на добър педагогически опит в приобщаващото образование на ниво образователни институции, община, област.	Ежегодно	Детски градини, училища, Общини, РЦПППО – Добрич РУО - Добрич	Годишен
<u>IV.3.Стратегическа цел 3: Организационно и съдържателно развитие на институциите в системата на предучилищното и училищното образование за ефективно изпълнение на разпоредбите в нормативните документи за приобщаващо образование.</u>			
3.1.Създаване и развитие на общински Центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР) чрез делегиране на допълнителни услуги свързани с процеса на приобщаващото образование за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците	Съгласно ЗПОУ	Общини	Годишен
3.2.Преобразуване на помощните училищата в Центрове за специална образователна подкрепа (ЦСОП) 3.2.1.Организиране на обучението на деца и ученици със СОП в изнесени групи в ЦСОП по реда на чл. 195 на ЗПУО ; 3.2.2. Осигуряване на педагогическа и психологическа подкрепа на децата и учениците със СОП за оптимално развитие на силните страни и способностите, коригиране и компенсиране на обучителните затруднения, постигане на очакваните резултати от обучението, стимулиране на цялостното им развитие за успешна социална и професионална реализация.	Съгласно § 13 от Преходните и Заключителни разпоредби на ЗПУО	ПУ „Д-р П. Берон“ гр. Добрич ПУИ „Л. Каравелов“ гр. Каварна ПУИ „Акад. Т. Самудомов“ с.Кранево Общини РЦПППО – Добрич РУО - Добрич	

Стратегическа цел 4: Достъпност на общата и специализираната среда за децата и учениците чрез подобряване на материалните условия в детските градини и училищата

<p>4.1.Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции за осигуряване на физически достъп на децата и учениците с намалена мобилност:</p> <p>4.1.1.Изграждане на съоръжения за достъпност на входовете на училищата и детските градини – рамки, асансьори и пр.;</p> <p>4.1.2.Изграждане и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания;</p> <p>4.1.3.Изграждане на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и обслужващите звена за децата със специални образователни потребности</p>	Ежегодно	Общини	
<p>4.2.Изграждане и подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съгласно чл. 106, ал. 4 от Наредба за приобщаващото образование</p>	Ежегодно	Детски градини, училища, Общини	
<p>Стратегическа цел 5: Осигуряване на най-добрия интерес на детето или ученикът чрез партньорство и взаимодействие между всички участници във процесите на обучение, възпитание, социализация и адаптация в образователните институции (деца/ученици – педагогически специалисти – родители)</p>			
<p>5.1.Развитие на ефективни форми за взаимодействие с родителите на деца и ученици за осигуряване на подкрепа за личностно развитие:</p> <p>5.1.1.Прилагане на програми и проекти за подкрепа и обучение за семействата за деца и ученици с увреждания;</p> <p>5.1.2.Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на децата със СОП чрез консултиране с психолози, логопеди, социални работници в училището/детската градина;</p> <p>5.1.3.Сформиране на родителски групи за получаване на професионална помощ и подкрепа по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;</p> <p>5.1.4.Консултиране на родителите на деца и ученици с изявени дарби и насочване към специалисти за развитие на детето и ученика.</p>	Ежегодно	Детски градини, училища, Общини	
<p>5.2.Дейности за организиране на колективни, индивидуални, постоянни и временни организационни педагогически форми и изяви на ученици на общински, регионално и национално равнище.</p>	ежегодно	Детски градини, Училища, ЦПЛР, Общини, РУО - Добрич	
<p>5.3. Организиране на информационни срещи с родители за подкрепа на деца и ученици в процеса на училищното образование</p>	Ежегодно	Детски градини, Училища, Общини	

5.4.Реализиране на програми за създаване на активно сътрудничество и партньорство със семействата на децата и учениците на училищно и общинско ниво	Ежегодно	Детски градини Училища Общини	
5.5. Провеждане на квалификационни дейности с педагогическите специалисти, насочени към усъвършенстване на уменията за сътрудничество с родители	Ежегодно	Детски градини Училища Общини РУО - Добрич	
5.6. Разработване и утвърждаване на модели на добри практики за съвместна дейност с родители и местна общност в подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.	Ежегодно	Детски градини Училища Общини РУО - Добрич	
<u>IV.6. Стратегическа цел 6: Активно взаимодействие между образователните институции, държавни и общински структури, доставчици на социални услуги за осигуряване на процеса на приобщаващо образование в детските градини и училищата</u>			
6.1. Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие за прилагане на Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище, утвърден със заповед № РД09-1871/18.12.2015 г. на министъра на образованието и науката	Ежегодно	ДГ, училища, МКБППМН, РЗИ,МВР, ОЗД, РДСП, Общини, РУО - Добрич	
6.2.Създаване на работещи практики за изпълнение на нормативните изисквания за уведомяване на отделите за закрила на детето от училищата и детските градини в случаите на деца и ученици в риск, отказ от страна на родителите за осигуряване на допълнителна подкрепа след оценка на индивидуалните потребности на детето/ученика.	Ежегодно	ДГ, училища,ОЗД, Общини	
6.3.Развитие на практиката за назначаване на социален работник в училищата и детските градини, който да изпълнява функцията на медиатор между семейството, обкръжението на детето/ученика и образователната институция.	Ежегодно	Детски градини, Училища, ДСП, Общини	
6.4. Обединяване на усилията и активно взаимодействие между образователните институции и общински и местни структури и органи за повишаване на обхвата на децата и учениците и отпадането от училище	Ежегодно	Детски градини, Училища, ДСП, Общини РУО - Добрич	
6.5.Организиране и провеждане на дейности, насочени към местната общност за преодоляване на предразсъдъците и повишаване на информираността и чувствителността към децата и учениците, нуждаещи се от допълнителна подкрепа за личностно развитие.	Ежегодно	Детски градини, Училища, Общини РУО - Добрич	

Периодът на отчитане е свързан с двугодишната продължителност на изпълнение на Областната стратегия.

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА.

VI.1. ПРЕДМЕТ НА ОЦЕНКАТА.

Предмет на оценката е изпълнението на Областната стратегия и постигнатите резултати. Тази оценка се извършва в два аспекта:

Първо: Доколко се спазват регламентираните дейности за изпълнение на стратегическите цели, как се осигурява взаимовръзката между изпълнението на Областната стратегия и общинските стратегии за личностно развитие на децата и учениците;

Второ: Какви са постигнатите резултати, доколко ефективно и ефикасно е въздействието на Областната стратегия за постигането на целите и желаната визия.

VI.2. КАЧЕСТВЕНИ КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ.

- Брой институции – Центрове за подкрепа за личностно развитие, които осигуряват обща и допълнителна подкрепа;
- Брой преобразувани институции – ЦСОП;
- Брой детски градини и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците по чл. 283, ал. 4 от ЗПУО;
- Брой образователни институции, участващи в национални програми и проекти, осигуряващи процеса на приобщаващото образование;
- Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;
- Брой институции със значително подобрене на материалната база – нови елементи на специализирана среда;
- Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници, психолози, логопеди и помощник на учителя.

VII. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците се изпълнява от институциите, които работят на територията на област Добрич и са ангажирани с осигуряване на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл.197, ал .1 и 2 от ЗПУО, всяка община разработва общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците за период от 2 години, която се приема от общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия, ежегодно до 30 април, общински я съвет, по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието, приема годишен план за изпълнение на дейностите за подкрепа на личностно развитие.

Информация за изпълнените дейности и постигане на критериите за оценка на изпълнението на Областната стратегия се внася в Областна администрация - Добрич от общините три месеца преди изтичане на срока на Областната стратегия.